וְשׁוֹתָה לִרְפוּאָה, (מג) אִם טַעֲמָם טוֹב וְהַחֵךְ נֶהֱנֶה מֵהֶם (מד) מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם תְּחִלָּה וָסוֹף. הַגָּה: אִם אֲנָסוּהוּ לֶאֱכֹל אוֹ לִשְׁתּוֹת, (מה) אַף עַל גַּב דְּהַחֵךְ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ אֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו, הוֹאִיל (יד) וְנֶאֱנַס עַל כָּךְ (בית יוסף (ד"ה ומ"ש בשם ר"י) בשם אהל מועד (שער הברכות דרך ז נתיב ז) ו(הרא"ש) [הרא"ה]) (ר"פ ג' שאכלו): ט נֶאֱכַל מַאֲכָל אוֹ מַשְׁקֶה שֶׁל אִסּוּר (מו) מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה, (מז) מְבָרֵךְ עָלָיו (מח) תְּחִלָּה וָסוֹף: י (מט) סדְּבַשׁ דְּבוֹרִים (נ) הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר דְּבַשׁ, וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו אֶלָּא שֶׁהַכֹּל: יא חֲבוּשִׁים אוֹ גִּינְדָּא"שׁ אוֹ וְרָדִים וּשְׁאָר מִינֵי פֵּרוֹת וַעֲשָׂבִים שֶׁמְּרַקְּחִים בִּדְבַשׁ, עהַפֵּרוֹת וְהָעֲשָׂבִים (נא) הֵם עִקָּר וְהַדְּבַשׁ טָפֵל אֲפִלּוּ הֵם (נב) כְּתוּשִׁים (טו) בְּיוֹתֵר, הִלְכָּךְ מְבָרֵךְ עַל חֲבוּשִׁים וְגִינְדָּא"שׁ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְעַל עֲשָׂבִים בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, *וְעַל שֶׁל (טז) [טז] (נג) פוְרָדִים *) בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. הַגָּה: וְכָל מִרְקַחַת שֶׁאֵין

בְּאֵר הַגּוֹלָה

נ הָרא"ש (ברכות פ"ז סי' ב) וְהַגָּהַת מַיְמוֹנִי (ברכות פ"ב ה"ה) וּבֵית יוֹסֵף אֲפִלּוּ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (ברכות פ"א הי"ט). ס טוּר. ע טוּר בְּשֵׁם חֲבֵרָיו וּבִטֵּל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַּעְתָּם. פ שֶׁהַזֶּרַע שֶׁלּוֹ הוּא הָעִקָּר וְהֶעָלִים הֵם הַפְּרָחִים. כְּלָל בּוֹ (סי' כד). *) (וְנִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַטַּעַם מִשּׁוּם דַּהֲוֵי פֵּרוֹת הָאָטָד וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל רֵישׁ סִימָן ר"ג וְעַיֵּן שָׁם).

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

דְּאֶפְשָׁר לְתַקּוּנֵי עַל יְדֵי שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית אוֹ שֶׁיֹּאכַל דָּבָר שֶׁבְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁלּוֹ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְיֵצֵא גַּם בִּשְׁתִיַּת הַקַּאנֶ"י מִידֵי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת שֶׁמֶשׁ צְדָקָה סִימָן ב' שְׁתֵּי תְשׁוּבוֹת בְּדָבָר מִבַּעַל הַמְחַבֵּר וּבְנוֹ, וְדַעְתָּם מַסְכֶּמֶת לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ: יא [טז] וְרָדִים. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסוֹף סֵפֶר דָּת וָדִין בִּתְשׁוּבָה סִימָן (ב') [א'] דִּכְמָּה גְּדוֹלִים מְבָרְכִין עַל צוּקֶ"ר רוֹזְדַאי שֶׁהַכֹּל, וְכֵן כָּתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ז) בְּשֵׁם מַהֲרִ"י מוֹלְכוֹ (סי'

בְּאֵר הֵיטֵב

מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): ח (יד) וְנֶאֱנַס. דְּדָמֵי לְאִשָּׁה שֶׁתְּחִלָּתָהּ בְּאֹנֶס וְסוֹפָהּ בְּרָצוֹן דַּחֲשַׁבִינַן לֵיהּ אֹנֶס, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"כ) וְט"ז (ס"ק יב) הִנִּיחוּ דָּבָר זֶה בְּצָרִיךְ עִיּוּן, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן צ"ז וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"ב) סִימָן קנ"ב: יא (טו) בְּיוֹתֵר. וְדַוְקָא שֶׁנִּכָּר מַהוּתוֹ וְתָאֳרוֹ, אֲבָל אִם נִפְסְדָה צוּרָתוֹ הָעַצְמִית מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן ר"ב סָעִיף ז' בְּהַגָּ"ה, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם דְּדַוְקָא כְּשֶׁנִּמּוֹחוּ לְגַמְרֵי מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב): (טז) וְרָדִים. הַיְינוּ רוֹזִי"ן בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, אַף עַל פִּי שֶׁגְּדֵלִים עַל הָאִילָן, כֵּיוָן דְּזֶרַע שֶׁלָּהֶם הוּא עִקַּר הַפְּרִי וְהֶעָלִים הֵם הַפְּרָחִים. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש דמברך על הורדים). וְכֵן הַלּוֹנְדְּרָ"א מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּעִקַּר הַפְּרִי הֵם

בֵּאוּר הֲלָכָה

לוֹ כְּמִי שֶׁדּוֹחֵק לוֹ כְּנֶגֶד לִבּוֹ) הוּא גַּם כֵּן בִּכְלַל זֶה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹתֶה לַהֲנָאָה: יא * וְעַל שֶׁל וְרָדִים בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס"ק טז) מַה שֶּׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַבִּרְכֵּי יוֹסֵף. אָמְנָם בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין דברים המטוגנים סי"ב) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נג ס"ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים הֶעְתִּיקוּ כִּפְסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וּמִכָּל מָקוֹם אִם בָּא לְתַקֵּן דְּבַשׁ וְנוֹתֵן בּוֹ בְּשָׂמִים כְּתוּשִׁים וְעִקַּר אֲכִילָתוֹ הוּא הַדְּבַשׁ, אֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם עַל הַדְּבַשׁ וְהַבְּשָׂמִים טְפֵלִים לוֹ [וְשָׁאנֵי וְרָדִים וַחֲבוּשִׁים שֶׁהֵם הָעִקָּר], אַךְ אִם עִקַּר הָאֲכִילָה הִיא הַבְּשָׂמִים כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ מֵהֶם הַרְבֵּה וּמְרַקְּחָם בִּדְבַשׁ, פְּשִׁיטָא שֶׁמְּבָרֵךְ כְּבִרְכַּת הַבְּשָׂמִים, וְהַיְינוּ הַהִיא דְּר"ג סָעִיף ד' [ט"ז (ס"ק יד) וּפְרִי מְגָדִים (מש"ז ס"ק יד)]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ח (מג) אִם טַעֲמָם טוֹב וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תָּאֵב לָהֶם כְּלָל וְאֵינוֹ אוֹכְלָם אֶלָּא מֵחֲמַת אֹנֶס חָלְיוֹ, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים הַחֵךְ נֶהֱנֶה מֵהֶם. (לז) וּלְאַפּוּקֵי אִם הֵם רָעִים שֶׁאֵין לוֹ הֲנָאָה מִזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְרַפֵּא מֵהֶם, אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלָל: (מד) מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם וְכוּ'. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י"א בְּהַגָּ"ה מַה שֶּׁנִּכְתַּב שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק נד-נה): (מה) אַף עַל גַּב דְּהַחֵךְ וְכוּ'. וְלֹא דָּמֵי לְמַה שֶּׁכָּתוּב לְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף ט' בְּאוֹכֵל אִסּוּר מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה דִּמְבָרֵךְ עָלָיו כֵּיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים נֶהֱנֶה, אַף דְּגַם שָׁם אֲכִילָתוֹ עַל יְדֵי אֹנֶס, שָׁאנֵי הָתָם דְּהָאֹנֶס אֵינוֹ עַל הָאֲכִילָה גּוּפָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁהָאֲכִילָה גּוּפָא הוּא עַל יְדֵי אֹנֶס שֶׁאוֹנְסִים אוֹתוֹ לְאָכְלוֹ, (לח) לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה לְחַיְּבוֹ לְבָרֵךְ עַל הֲנָאָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּעַל כָּרְחוֹ, כֵּן הִיא סְבָרַת הָרַמָ"א, וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ (לט) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים. (מ) וְיֵשׁ חוֹלְקִים עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דְּכֵיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף נֶהֱנֶה גְּרוֹנוֹ מִזֶּה חֲשִׁיבָא אֲכִילָה וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל זֶה, וּכְהַהִיא דְּסָעִיף ט'. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מט ס"ח) שֶׁהִכְרִיעַ, דִּבְפַת אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה, יְבָרֵךְ: ט (מו) מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. כְּגוֹן חוֹלֶה שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת לִרְפוּאָתוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם אוֹכֵל מַאֲכָל שֶׁל הֶתֵּר בִּזְמַן הָאִסּוּר כְּגוֹן חוֹלֶה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים דִּמְבָרְכִין עָלָיו, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תרי"ח בְּסוֹפוֹ: (מז) מְבָרֵךְ עָלָיו. דְּכֵיוָן דְּסַכַּנְתָּא הוּא הֶתֵּירָא קָאָכִיל, וְאַדְּרַבָּה מִצְוָה קָעָבִיד לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ, וְאֵין זֶה בִּכְלַל שְׁאָר דְּבַר אִסּוּר דְּקַיְּמָא לָן לְעֵיל בְּסִימָן קצ"ו (ס"א) שֶׁאֵין מְבָרְכִין עָלָיו: (מח) תְּחִלָּה וָסוֹף. דְּאַף עַל גַּב שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לֹא הָיָה אוֹכֵל דָּבָר זֶה כִּי אִם מֵחֲמַת אֹנֶס חָלְיוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הוּא חוֹלֶה וְחָפֵץ לְהִתְרַפְּאוֹת בְּמַאֲכָל וּמַשְׁקֶה זֶה, (מא) חֲשִׁיבָא אֲכִילָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הֲנָאָה. וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁנַּפְשׁוֹ קָצָה בָּזֶה, (מב) אִם כֵּן אֵין הַחֵךְ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל זֶה: י (מט) דְּבַשׁ דְּבוֹרִים וְכוּ'. דְּהוּא בִּכְלַל דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה דבש דבורים)]: (נ) הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר דְּבַשׁ. דְּנִתְבָּאֵר בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ח' דִּמְבָרֵךְ עָלָיו שֶׁהַכֹּל, וּלְסִימָנָא בְּעָלְמָא נָקְטֵיהּ, וּבֶאֱמֶת אֲפִלּוּ הַחוֹלְקִין בִּדְבַשׁ תְּמָרִים מוֹדוּ בִּדְבַשׁ דְּבוֹרִים, דְּאַף עַל גַּב דְּהַדְּבוֹרִים מַכְנִיסִין מֵי פֵּרוֹת לְתוֹךְ גּוּפָן וּמוֹצִיאִין מֵהֶן וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַדְּבַשׁ, מִכָּל מָקוֹם אֵין טַעַם הַפֵּרוֹת נִרְגָּשׁ כְּלָל בְּהַדְּבַשׁ [בַּ"ח (ס"ז)]: יא (נא) הֵם עִקָּר וְכוּ'. דְּהַדְּבַשׁ (מג) אֵינוֹ אֶלָּא הֶכְשֵׁר לַדָּבָר הַמְרֻקָּח שֶׁמַּכְשִׁירוֹ וּמְתַקְּנוֹ לַאֲכִילָה. וְכֵן שְׁקֵדִים הַמְחֻפִּין בְּצוּקֶע"ר, אַף שֶׁהֵם מְחֻפִּין לְגַמְרֵי מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, דְּאַף שֶׁצּוּקֶע"ר הַרְבֵּה מֵהַפְּרִי, הַפְּרִי עִקָּר [פְּרִי מְגָדִים (א"א ס"ק כה)]: (נב) כְּתוּשִׁים בְּיוֹתֵר. דַּוְקָא שֶׁנִּכָּר מַהוּתוֹ וְתָאֳרוֹ, (מד) אֲבָל אִם נִמּוֹחַ לְגַמְרֵי עַד שֶׁנִּפְסַד צוּרָתוֹ הָעַצְמִי, מְבָרֵךְ לְכַתְּחִלָּה שֶׁהַכֹּל כַּמְבֹאָר לְעֵיל סִימָן ר"ב סָעִיף ז' בְּהַגָּ"ה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר"ג סָעִיף ז' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק יג): (נג) וְרָדִים בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. הַיְנוּ רוֹזִי"ן בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז. וְאַף עַל גַּב דִּפְרִי עֵץ הֵם שֶׁגְּדֵלִים עַל הָאִילָן, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח (לז) וְאַף אִם טַעֲמָם אֵינוֹ טוֹב כָּל כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים אֵינָם רָעִים וְהַחֵךְ נֶהֱנֶה מֵהֶם, מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן כ"ד דְּאַף עַל פִּי כֵן מְבָרֵךְ. וּמַה דְּנָקַט הַמְחַבֵּר אִם טַעֲמָם טוֹב, הוּא לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא לְאַפּוּקֵי אִם הֵם רָעִים, וְזֶה רָמַז הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י"ט דְּבַתּוֹסָפוֹת (ברכות לו. ד"ה כיון) לֹא נִזְכַּר כְּלָל טַעֲמָם טוֹב: (לח) וְאַף עַל גַּב דִּלְעִנְיַן מַצָּה קַיְּמָא לָן בְּסִימָן תע"ה (ס"ד) דִּכְפָאוּהוּ וְאָכַל מַצָּה יָצָא אַלְמָא דַּחֲשִׁיבָא אֲכִילָה, זֶהוּ לְעִנְיַן לָצֵאת יְדֵי הַמִּצְוָה, אֲבָל לְחַיְּבוֹ לִתֵּן הוֹדָאָה עַל זֶה אַחַר אֲכִילָתוֹ, אֶפְשָׁר דְּלֹא שַׁיְּכִי כֵּיוָן שֶׁאֲנָסוּהוּ עַל זֶה [אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יג)]. וְיֵשׁ מְתָרְצִין דְּכֵיוָן דִּדְבַר מִצְוָה הוּא אָמְרִינַן דְּמִסְתָּמָא נִתְרַצָּה אַחַר כָּךְ עַל זֶה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם (גירושין פ"ב ה"כ) סְבָרָתוֹ לְעִנְיַן גֵּט מְעֻשֶּׂה. וְנָפְקָא מִינַּהּ בֵּין הַתֵּרוּצִים לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּלְתֵרוּץ הַשֵּׁנִי צָרִיךְ שָׁם גַּם כֵּן לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אַחַר אֲכִילָתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לַתֵּרוּץ הָרִאשׁוֹן: (לט) אֵלִיָּה רַבָּה (שם) חֶמֶד מֹשֶׁה (סק"ו) בֵּית מֵאִיר בִּגְדֵי יֶשַׁע [וְנַהַר שָׁלוֹם (סק"ה) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ח), אַךְ הֵם מְצַדְּדִים דְּהָרַמָ"א מַיְירֵי שֶׁהֶאֱכִילוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ], וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי גבורים סק"ה) וּתְשׁוּבַת אֲגוּרָה בְּאָהֳלֶךָ: (מ) ט"ז (ס"ק יב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ) וּפְרִי חָדָשׁ (ס"ה), וְכֵן מְצַדֵּד בְּמַטֵּה יְהוּדָה (סק"א). וּבֶאֱמֶת מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְשַׁעַר דְּבַעַל דֵּעָה זוֹ הוּא מִי שֶׁנִּזְכַּר בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ח"א סי' תשצד) דְּחוֹלֵק גַּם כֵּן עַל הָא דְּסָעִיף ט' וּסְבִירָא לֵיהּ דְּגַם שָׁם אֵינוֹ מְבָרֵךְ, כֵּן הוּא בֶּאֱמֶת, שֶׁכֵּן מְבֹאָר בְּחִדּוּשֵׁי הָרְאָ"ה רֵישׁ פֶּרֶק ג' שֶׁאָכְלוּ דְּבֵין מִי שֶׁאוֹכֵל דְּבַר אִסּוּר אוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ, מִשּׁוּם דְּהוּא הֲנָאַת אֹנֶס וְלֹא חֲשִׁיבָא הֲנָאָה, וּכְהַהִיא דְּאִשָּׁה שֶׁנֶּאֶנְסָה, עַיֵּן שָׁם בַּאֲרִיכוּת. וּמִכָּל מָקוֹם אַף עַל גַּב דִּכְוַן אֶת הָאֱמֶת בְּדִבְרֵי הָרְאָ"ה שֶׁהוּא בַּעַל הַגָּ"ה זוֹ דִּלְדִידֵיהּ תָּלוּי דִּין זֶה בְּהַהִיא דְּסָעִיף ט', מִכָּל מָקוֹם אֵין לִדְחוֹת מִפְּנֵי זֶה דִּבְרֵי הָרַמָ"א בְּעִנְיָנֵנוּ לְפִי מַה דְּקַיְּמָא לָן בְּסָעִיף ט' דְּלֹא כְּוָותֵיהּ דְּהָרְאָ"ה, דְּשַׁפִּיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מה), וְרָאָה הָרַמָ"א לִתְפֹּס בָּזֶה כְּוָותֵיהּ: ט (מא) וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה בְּסִימָן קצ"ו (סק"ב) מַה שֶּׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַפָּנִים מְאִירוֹת (ח"ב סי' ז) שֶׁמְּצַדֵּד שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בְּאוֹכֵל דְּבַר אִסּוּר אַף בִּמְקוֹם סַכָּנָה, וְלֹא הֶעְתַּקְתִּיו מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה וְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים סָתְמוּ כְּוָותֵיהּ דְּהַמְחַבֵּר בָּזֶה, הֲלֹא הֵמָּה הַטַּ"ז (ס"ק יב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כא) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) וְהַחֶמֶד מֹשֶׁה (שם) וְהַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ט) וְהַיַּעְבֵּ"ץ (בסידורו) וְהַגְּרַ"ז (סט"ו) וְהַחַיֵּי אָדָם (סי' קמה סל"ב) וּבִתְשׁוּבַת כְּתַב סוֹפֵר (סי' כב), וְכֵן מַשְׁמַע מִבֵּאוּר הַגְּרָ"א, וְכָל אֵלּוּ סוֹבְרִים אֲפִלּוּ בְּאִסּוּר שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה: (מב) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן כ' וּפָשׁוּט: יא (מג) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ובענין דין זה): (מד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב). וְאַף דִּבְדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד) כָּתַב דְּכָאן

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בְּרִיאִים וְגִילִין בּוֹ (נד) אֶלָּא (יז) [יז] לִרְפוּאָה, (נה) מְבָרְכִין עָלָיו שֶׁהַכֹּל (בית יוסף (ד"ה ומ"ש כמה ר"י) בשם (הרא"ש) [הרא"ה] (לח.)): **יב** צכָּל שֶׁהוּא עִקָּר וְעִמּוֹ טְפֵלָה, מְבָרֵךְ (נו) עַל הָעִקָּר וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפֵלָה. וְכָל דָּבָר (יח) שֶׁמְּעָרְבִין אוֹתוֹ לְדַבֵּק אוֹ כְּדֵי לִתֵּן רֵיחַ אוֹ כְּדֵי לְצַמְצֵם הַתַּבְשִׁיל הֲרֵי זֶה טְפֵלָה, אֲבָל אִם עֵרַב כְּדֵי לִתֵּן טַעַם בְּתַעֲרוֹבוֹת (נז) הֲרֵי הוּא עִקָּר. לְפִיכָךְ מֵינֵי דְּבַשׁ שֶׁמְּבַשְּׁלִים אוֹתָם וְנוֹתְנִים בָּהֶם חֵלֶב חִטָּה כְּדֵי לְדַבֵּק וְעוֹשִׂים מֵהֶם מֵינֵי מְתִיקָה, אֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מֵינֵי מְזוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַדְּבַשׁ הוּא הָעִקָּר. הַגָּה: וְנִרְאֶה דְּהָא דְּאִם עֵרַב כְּדֵי לָתֵת טַעַם בְּתַעֲרוֹבוֹת שֶׁהוּא עִקָּר, הֵינוּ דַּוְקָא (נח) שֶׁיֵּשׁ שָׁם מַמָּשׁוּת מִן הַדָּבָר הַנּוֹתֵן טַעַם וְדָבָר חָשׁוּב, אֲבָל בְּשָׂמִים שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹךְ הַמְּרַקָּחַת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם לִנְתִינַת טַעַם אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם, דִּבְטֵלִין בְּמִעוּטָן, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹתְנִין טַעַם, לָכֵן נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ רַק עַל (יט) הַמְּרַקָּחַת וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁבָּהֶן: **יג** גכָּל דָּבָר (נט) שֶׁהוּא מְסַפֵּק בִּבְרָכָתוֹ, (ס) יְבָרֵךְ (כ) [כ] שֶׁהַכֹּל:

רה בְּרָכוֹת יְרָקוֹת. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א אעַל הַיְרָקוֹת מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, (א) וַאֲפִלּוּ בִּבְשִׁלְם, וְכֵן כָּל פֵּרוֹת (ע) [א] (כ) * וְקִטְנִיּוֹת

א בְּרָכוֹת ל"ה (ע"א) וּכְתָנָא קַמָּא. ב שָׁם ל"ח (ע"ב).

בַּאֵר הַיֵּטֵב

הַגַּדְגְּדָנִיּוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת. שלְ"ה (שער האותיות קדושת האכילה כלל ו ס"ב). עַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג): (י) לִרְפוּאָה. מִירֵי שֶׁאֵין טוֹבִים לָאֶכֶל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סָעִיף ח'. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כד): עַיִן שָׁם: **יב** (יח) שֶׁמְּעָרְבִין. כָּל סָעִיף זֶה הוּא לְשׁוֹן הָרַמְב"ם (ברכות פ"ג ה"ח), וּפְשׁוּט דְּמִירֵי דְּוַקָא בַּחֲמִשָּׁה מִינִים דִּבְהֶכְיֵי אִירֵי כְּדְמִסַּיִם וְאִוזיל חֲלֵב חִטָּה וְכוּ', אֲבָל בִּשְׁאָר מִינִים פְּשׁוּט דְּאוֹזְלִינַן אַחַר רֹב, וְכֵן מַשְׁמַע בְּגְמָרָא (ברכות לו:) דְּאָמְרִינַן כָּל שֵׁשׁ בּוֹ מֵחֲמִשָּׁה מִינִים מְבָרְכִין בּוֹרֵא מֵינֵי מְזוֹנוֹת, וְהֵיכִי דְּוַקָא כְּשֶׁבָּא לִתֵּן טַעַם הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב, וְהֵיכִי דְּלָא בְּתַעֲרוֹבוֹת, אִם כֵּן בְּשֶׁאֵר מִינִין אֲפִלּוּ בָּא לִתֵּן טַעַם הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב, וְהֵיכִי מִסְתַּבְּרָא, אֲשׁוּ מִי שֶׁיֵּשׁ בְּצֵלִים אוֹ חֹמֶץ לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל יְבָרֵךְ עַל הַבְּצָלִים. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה) עַיִן שָׁם. וְעַיִן ט"ז (ס"ק טו) וְעַיִן עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יג): (יח) הַמְּרַקָּחַת. הַשְּׁקָדִים שְׁמְחַפִּים אוֹתָם בְּצוּקֶ"ר, אַף שֶׁהַפֵּרוֹי חָפוּי מִכֹּל וְכֹל, מְבָרְךְ עַל הַפֵּרוֹי וְלֹא עַל הַצּוּקֶ"ר: **יג** (כ) שֶׁהַכֹּל. מִכָּל מָקוֹם אִם הוּא דָּבָר שֶׁיְּכוֹל לְפָטְרוֹ תּוֹךְ הַסְּעֻדָּה עֲדִיף טְפֵי, דְּאָז אֵין סָפֵק כְּלָל. כְּתַב בְּסֵפֶר חָכְמַת מְנוֹחַ (ברכות לח.), שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בְּסָגוֹ"ל תַּחַת הַיו"ד שֶׁהוּא בֵּינוֹנִי, וְלֹא בְּקָמַ"ץ שֶׁהוּא לְשׁוֹן עָבָר, דְּרֹב בְּרָכוֹת נִתְקָנוּ בְּלָשׁוֹן בֵּינוֹנִי, וּבְסִימָן קס"ו סָעִיף קָטָן ח' כָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם בְּקָמַ"ץ, עַיִן שָׁם:

א (ע) וְקִטְנִיּוֹת. נִרְאֶה לִי דְּבָעֵל קְטָנִיּוֹת יְבָשִׁים, הָאוֹכְלָן חַיִּים מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁאֵינָן עִקַּר הַפֵּרִי, דְּזֶרַע שֶׁלָּהֶם הֵם עִקַּר הַפֵּרִי, וְהָעֲלִים שֶׁמִּרַקְחִין אוֹתָם הֵם הַפְּרָחִים, עַל כֵּן מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְכֵן עַל הַלּוּינְדְּרֶ"א בְּלָשׁוֹן אַשְׁכְּנַז מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּאַף עַל פִּי שֶׁהַלּוּינְדְּרֶ"א גְּדֵלִים בָּאִילָן, דְּעִקַּר הַפֵּרִי הֵם גַּדְגְּדָנִיּוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת שֶׁגְּדֵלִים בְּאוֹתוֹ אִילָן, וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְרִין וְרָדִים [אַחֲרוֹנִים]. וְאִם תֹּאמַר, כֵּיוָן דְּוָרְדִים לֹא חָזְיָא לַאֲכִילָה לֹא חַיִּין וְלֹא מְבֻשָּׁלִין אֶלָּא אִם כֵּן הֵם מְבֻשָּׁלִים עִם דְּבַשׁ, אִם כֵּן הָוֶה לֵיהּ דְּבַשׁ עִקָּר, וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאַדְרַבָּה, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר תִּקּוּן הַוָּרְדִים לַאֲכִילָה אֵינוֹ אֶלָּא עִם דְּבַשׁ, הָוֶה לֵיהּ דְּבַשׁ טָפֵל, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ בָּא אֶלָּא לְהַכְשִׁיר הַוָּרְד לַאֲכִילָה, וַהֲוָה לֵיהּ כְּפֵרוֹת שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין חַיִּין שֶׁמְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶם אַחַר בְּשׁוּלָם בְּרָכָה הָרְאוּיָה לָהֶם [כְּדִלְקַמָּן בְּרֵישׁ סִימָן ר"ח], וְאֵין אָנוּ אוֹמְרִין שֶׁיְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם הַמְבֻלָּעִים בָּהֶם הִכְשִׁירוּם לַאֲכִילָה [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ולדבריהם)]: (נד) אֶלָּא לִרְפוּאָה וְכוּ'. הַטַּעַם, דְּאַף דְּנֶהֱנֶה, אֵין זֶה עִקַּר הֲנָאָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַבְּרִיאִים רְגִילִין לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בְּכָךְ, (מה) שְׁעוֹמֵד רַק לִרְפוּאָה: (נה) מְבָרְכִין עָלָיו שֶׁהַכֹּל. וְעַיִן בְּבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁכָּתַב שֶׁרֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל זֶה, וְכֵן הִסְכִּימוּ (מו) הָאַחֲרוֹנִים דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים נֶהֱנֶה: **יב** (נו) עַל הָעִקָּר וְכוּ'. עַיִן לְקַמָּן סִימָן רי"ב סָעִיף כ"ה מִבְּאֹר כָּל פְּרָטֵי דִּין עִקָּר וְטָפֵל: (נז) הֲרֵי הוּא עִקָּר. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה) (מז) וּשְׁאָרֵי הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּהוּא דַּוְקָא בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן אָמְרִינַן דְּהַיְכָא דְּבָא לִתֵּן טַעַם אַף שֶׁהוּא מְעוּט הוּא הָעִקָּר וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ר"ח סָעִיף ב', אֲבָל בִּשְׁאָרֵי מִינִים אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא: (נח) שֶׁיֵּשׁ שָׁם מַמָּשׁוּת. וּלְפִי הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים כַּנַּ"ל אַף בְּיֵשׁ מַמָּשׁוּת לֹא אָזְלִינַן בָּתְרֵייהוּ רַק בָּתַר רֻבָּא: **יג** (נט) שֶׁהוּא מְסַפֵּק וְכוּ'. עַיִן לְעֵיל סוֹף סִימָן ר"ב מִשְׁנָה בְּרוּרָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאִם (ס"ק פד): (ס) יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. דִּבְדִיעֲבַד יוֹצֵא (מם) בְּשֶׁהַכֹּל עַל כָּל דָּבָר, וְכָאן כֵּיוָן שֶׁמְּסֻפָּק כְּדִיעֲבַד דְּמֵי [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתבו בהגמ"י)]. וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא דָּבָר שֶׁיְּכוֹל לְפָטְרוֹ תּוֹךְ הַסְּעוּדָה, עָדִיף טְפֵי [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כו)]:

א (א) וַאֲפִלּוּ בְּשִׁלְם. וּמֵיירֵי שֶׁטּוֹבִים לֶאֱכֹל בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִים אַחַר כָּךְ גַּבֵּי פֵּרוֹת וְקִטְנִיּוֹת: (ב) וְקִטְנִיּוֹת. וְדַוְקָא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

סב) דִּבְמִרַקְחַת וְרָדִים שֶׁהַכֹּל: [יז] לִרְפוּאָה. עַיִן בְּאֹר הֵיטֵב. וְעַיִן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) הָאוֹכֵל חִלְמוֹן בֵּיצָה כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי לְצִחְצַחַ הַקּוֹל, שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה בְּטַעַם אֲכִילָתוֹ הוּא נֶהֱנֶה בְּמוֹנוֹ, עַיִן שָׁם בְּשֵׁם קִהְוָטְרוֹס יָשָׁן כָּתַב יְד. וּבְשֵׁירֵי בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב, הַשּׁוֹתֶה מָרָק עִם מֵי לִימוֹנ"ס לִרְפוּאָה, מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְאִם עָרַב בְּפֶרֶק דְּבָר שֶׁאוֹכְלוֹ דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ לִרְפוּאָה, אַף שֶׁהוּא מוּעָט וְהָרֹב הוּא הַפֶּרֶק, הַדָּבָר הַמְעֹרָב עִקָּר וְהַפֶּרֶק טָפֵל, וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ דָּבָר וּפוֹטֵר אֶת הַשְּׁפֵלָה. כֵּן כָּתַב מַהֲרַ"י [אלי"ז] בְּתִשׁוּבוֹת כָּתַב יָד (סי' ו): **יג** (כ) שֶׁהַכֹּל. עַיִן בְּאֹר הֵיטֵב. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י"ד הֵבִיא דִּבְרֵי חָכְמַת מְנוֹחַ וְעַיִן בְּמַעֲיַל צְדָקָה וְהָרְאָה מָקוֹם לְסִימָן קס"ז (סק"ח) שֶׁשָּׁם חוֹלֵק עָלָיו, וְעַיִן בְּיַד אַפְרַיִם שָׁם וְעַיִן בְּמַעֲיַל צְדָקָה סִימָן מ"ב הָאֲרִיךְ בָּזֶה וּמְפֵיק דְּלָשׁוֹן בֵּינוֹנִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹ, אֲבָל שְׁמַעְתָּתִי כִּי גַּם נִהְיֶה בְּקָמַ"ץ פָּרוּשׁוֹ בֵּינוֹנִי, וְאַדְרַבָּה בְּסָגוֹל הוּא מְלֵאלֶה בֶּקְשָׁה כְּמוֹ וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאָנֹכִי אֲנַחְנוּ כו', וְיֵשׁ לְחַלֵּק. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיִן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ב) שֶׁכָּתַב יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר נִהְיָה בְּסָגוֹל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן קס"ז וְזֶה אֵינוֹ שֶׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם חוֹלֵק רַק בְּשֵׁם חָכְמַת מְנוֹחַ כָּתַב כֵּן וְאֵינוֹ מְחַיֵּב, אֶלָּא הִצְעָר כְּמִנְהָג הָעוֹלָם, וְכֵן כָּתַב שְׁאֵלַת יַעְבֵּ"ץ (ח"א סִימָן (ק"ד וְסִימָן ק"ה) [צ"ד-צ"ה]. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א (א) וְקִטְנִיּוֹת. עַיִן בְּאֹר הֵיטֵב (סק"א). וְכָתַב בְּרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן (מ. ד"ה גמ' מאן) דְּאִם בֵּרַךְ עַל הַקִּטְנִיּוֹת בּוֹרֵא מִינֵי דְּשָׂאִים נָצָא בְּדִיעֲבַד, וְכָתַב בְּרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ד) דְּהוּא הַדִּין אִם בֵּרַךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי זְרָעִים, אַךְ נִסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ עַל הַיְרָקוֹת בּוֹרֵא מִינֵי זְרָעִים אִם יָצָא דְּשָׁמָא יְרָקוֹת נַמִּי זְרָעִים מִיקָּרֵי עַיִן שָׁם. וְלַעֲנִיּוּת דִּידַאי דִּיצָא דְּהָא כְּתִיב (ישעיה סא יא) וּכְגַנָּה

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * וְקִטְנִיּוֹת וְכוּ'. כָּתַב בְּצֵמַח בְּרָכָה (כלל ה סי' יג), קִטְנִיּוֹת וּפוֹלִין שֶׁאָכְלָן כְּשֶׁהֵם לַחִים דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁקּוֹרִין אַרְבָּע"ס שׁוֹטֶי"ן, בֵּין חַי, בֵּין מְבֻשָּׁל [רְצוֹנוֹ לוֹמַר שְׁרוּיִין קְצַת בְּשָׁעָה] וְקוֹרִין אוֹתָן גִּיבְּרְעֶנְט אַרְבָּע"ס, אוֹ אוֹתָן קִטְנִיּוֹת שֶׁמְּבַשְּׁלִין בְּמַיִם, בֵּין שֶׁאוֹכְלִין אוֹתָן תּוֹךְ הַמָּרָק שֶׁקּוֹרִין אוֹתָן אַרְבָּע"ס זוּפ"א, וְאֶפִלּוּ הֵם נְמוּחִים קְצָת, אוֹ שֶׁאוֹכְלָן לְאַחַר בִּשּׁוּלָן בְּלֹא מָרָק וְדַרְךְ לִשְׁפּוֹךְ מֵהֶם כָּל הַמַּיִם הָרוֹתְחִין וְאַחַר כָּךְ מִבַּהֵג לְתֵת לְתוֹכָן מֶלַח וּפִלְפְּלִין וְאוֹכֵל אוֹתָן כְּמוֹת שֶׁהֵן שְׁלֵמוֹת לְקִנּוּחַ, אוֹ אוֹתָן שֶׁאֵינָם מְבֻשָּׁלִים בְּמַיִם כְּלָל רַק כְּשֶׁהֵן יְבֵשִׁין שׁוֹרִין אוֹתָן בְּמַיִם קָרִים עַד שֶׁנִּשְׁרוּ הַזְּגִין שֶׁלָּהֶם וְאַחַר כָּךְ לוֹקְחִין

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah